

МОДЕРНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ, РЕФОРМ ТА ВОЄНОГО СТАНУ

Борщ Вікторія Ігорівна

*доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри менеджменту охорони здоров'я
Одеський національний медичний університет
м. Одеса, Україна*

Пастухов Олександр Олександрович

*здобувач 3 курсу медичного факультету № 1
Одеський національний медичний університет
м. Одеса, Україна*

Питання покращення ефективності праці у системи охорони здоров'я України стало ще більш гострим під час довго тривалих воєнних дій на території України та за її межами. Воєнний стан, ургентність надання медичних послуг да дефіцит медичних фахівців, як практикуючих, так і потенційних, ставить увагу до кореневих змін у медичній практиці лікаря, а саме – до його освіти. Станом на 2024 рік ні один заклад вищої медичної освіти України не займає позицію у світових рейтингах вище, ніж 1396 місце, незважаючи на наявний кадровий потенціал і безцінний досвід українських медичних фахівців, який засвідчується не теорією, а практикою.

З 24 лютого 2022 року по 11 травня 2024 року з України де-юре виїхало понад 20 мільйонів людей, з яких приблизно 8–10 мільйонів залишаться за кордоном після завершення війни (це приблизно 20 % від довоєнної чисельності населення України). Станом на 2024 рік, з 29 мільйонів людей в Україні, 17 мільйонів – це економічне неактивне населення, яке залишається в країні [1]. Після закінчення воєнного стану та відкриття кордону для чоловіків, очікується ще одна хвиля міграції населення за межі України, що попереджає ще більше загострення гендерного дисбалансу та дефіциту кадрів, в тому числі і в медичній галузі. Згідно з дослідженнями Бостонського університету, кожні 100 000 іммігрантів підвищують ефективність економіки приблизно на 25 % і відповідно знижують ефективність національної економіки [4]. Отож, відтік мізків із країни і освітні втрати сьогодні є незворотними. Станом на 2024 рік, Україна за рівнем відтоку мізків знаходиться на 3–4 місці серед 177 країн світу [3].

Раніше основою національної системи охорони здоров'я України була система Семашко, що діяла за планово-адміністративним принципом із державним фінансуванням. Проте за часи незалежності через зменшення відсотку фінансування охорони здоров'я, ця система стала неспроможною забезпечити принципи рівності надання медичних послуг. Задля підвищення ефективності системи охорони здоров'я, були впроваджені реформи, які є адаптованими системами охорони здоров'я європейських країн, та інтегровані в нашу [2]. Незважаючи на іноваційність упроваджених заходів та зниження присутності людського фактору, освітній фундамент попередньої системи все ще залишається в освітній системі, що нівелює всі спроби прагнення до прогресивної системи, яка відповідає вимогам та сучасним умовам праці медичних фахівців та здобувачів вищої медичної освіти на міжнародному рівні.

Сучасна медична освіта має ґрунтуватися на результатах науково-дослідної діяльності з акцентуацією на компетентнісному підході підготовки фахівців за міжнародними освітніми стандартами. Це вимагає індивідуального підходу до освіти із високим рівнем мотивації здобувачів до отримання знань та самоосвіти. Відтак, сучасна професійна підготовка медичних фахівців має представляти собою багатоступеневу освіту, яка має формувати у майбутнього фахівця систему медичних ціннісних орієнтацій, мотивів до удосконалення професійної діяльності і реалізації знань, вмінь, практичних навичок на рівні із soft skills, тобто «м'яких» навичок.

Одним з шляхів підвищення якості освіти є забезпечення академічної мобільності між закордонними та українськими освітніми закладами. Долучення здобувачів до єдиного світового освітнього простору збільшує шанси майбутнього фахівця на якісну професійну самореалізацію, підвищує рівень самомотивації, і загалом – підвищує якість трудових ресурсів галузі за рахунок долучення до найновітніших освітніх, дослідницьких та клінічних технологій. Академічна мобільність у сучасному освітньому просторі – це гарантія надання однаково високого рівня знань та кваліфікації здобувачам у різних освітніх закладах та країнах світу, що надає право на визнання української освіти у європейських країнах.

Іншим шляхом є актуалізація наукових досліджень у медичній галузі у відповідності до найновітніших світових тенденцій. Незважаючи на різницю умов праці між Україною та розвиненими країнами (наприклад, як США), Україна має значне число наукових центрів і індустріальних секторів, наприклад, у фармації [1]. Розвиток інноваційної та дослідницької інфраструктури, де центрами є заклади вищої медичної освіти має стати пріоритетним завданням держави. Залучення приватних та іноземних інвестицій у медичну дослідницьку галузь за рахунок

податкових і регулятивних преференцій іноземним компаніям в Україні, дасть перевагу українській дослідній галузі над розвиненими країнами, що не тільки збільшить кількість робочих місць, а й привабить сучасних фахівців та покращить економіку через комерціалізацію наукової діяльності. А це в свою чергу, дозволить покращити якість освіти за рахунок її побудови на результатах актуальних наукових досліджень.

Сьогодні медична наукова діяльність в Україні контролюється лише державою та обмежується здебільшого академічно. Але при збільшенні інвестицій іноземними і приватними компаніями заради вироблення масового продукту медичної і фармацевтичної галузі, через конкуренцію та прагнення до фактичного результату, академічна успішність закладів вищої медичної освіти і дослідницька результативність медичних наукових центрів вийде на конкурентноздатний рівень на світовій арені.

На нашу думку, комерціалізація та індустріалізація медичної галузі та науки, транскордонна академічна мобільність є основними етапами відходу від застарілої освітньої системи і ключовими чинниками підвищення вищої медичної освіти, що призведе до формування медичних фахівців нового зразка, які є високо мотивованими до більш якісного надання медичних послуг та розвитку медичної галузі України загалом.

Література:

1. Декілька алгоритмів боротьби з демографічною проблемою. Український інститут майбутнього. URL: <https://uifuture.org/publications/dekilka-algorytmiv-borotby-z-demografichnoyu-problemoyu/>

2. Лехан В., Гінзбург В., Борвінко Е. Порівняльна характеристика моделі Семашка та моделі, започаткованої в рамках реформи системи охорони здоров'я в Україні. *Медицина сьогодні і завтра*. 2013. 61(4). С. 99–105. URL: <https://msz.knmu.edu.ua/article/view/99>

3. Тарасов В. Україна наразі за рівнем відтоку мізків з держави знаходиться на 3–4 місці серед 177 країн світу. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3850351-ukraina-e-odnim-iz-lideriv-vidtoku-mizkiv-iz-kraini-eksportka.html>

4. Tarek Hassan Do Immigrants and Immigration Help the Economy? URL: <https://www.bu.edu/articles/2024/do-immigrants-and-immigration-help-the-economy/>